

УДК 378.018.8:377.011.3-051]:664
DOI: 10.36550/2415-7988-2021-1-196-205-209

ЛЮЛЬЧЕНКО Вячеслав Григорович –
викладач кафедри техніко-технологічних дисциплін,
охорони праці та безпеки життєдіяльності
Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6728-4744>
e-mail: agh-1@ukr.net

СУСЛО Лариса Вікторівна –
старший викладач кафедри техніко-технологічних дисциплін,
охорони праці та безпеки життєдіяльності
Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1137-828X>
e-mail: suslo-larisa654@ukr.net

СПЕЦСЕМІНАР ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ САНИТАРНО-ГІГІЄНИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ-ПЕДАГОГІВ ХАРЧОВОГО ПРОФІЛЮ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Основне завдання сучасної професійної освіти України полягає у створенні оптимальних умов з підготовки конкурентоспроможного висококваліфікованого фахівця на ринку праці. Дане завдання постало завдяки впливу динаміки суспільного розвитку, соціально-економічних тенденцій із змінами у системі освіти враховуючи світовий досвід на шляху інтеграційних процесів України в європейський простір. Сучасному освітньому процесу необхідні підходи для об'єктивної оцінки професійного рівня та професійної компетентності інженера-педагога харчового профілю з можливістю професійного зросту і вдосконалення. Саме інженерно-педагогічна освіта націлена на покращення систем професійно-технічної освіти, як вирішального фактора розвитку виробництва країни [3, с. 7].

Модернізація системи професійної освіти можлива із застосуванням безперервного процесу освіти, що пов'язано із побудовою системи на кожному етапі професійної освіти із застосуванням спеціального семінару, як правильно підбраного інструментарію в освітньому процесі закладів вищої освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Над проблемою із удосконалення та модернізації професійної підготовки в закладах вищої освіти працювали науковці, як Є. Зеєр, І. Карпюк, С. Сисоєва, Л. Штефан та ін. Над проблемою впровадження інновацій в освітній процес працювали дослідники І. Зязюн, В. Кремень, В. Мадзігон та ін. Науковці Л. Виготський та П. Підкасистий працювали над впровадженням інноваційної діяльності у процесі професійної підготовки майбутніх інженерів-педагогів харчового профілю. Використання в освітньому процесі закладів вищої освіти спеціального курсу навчання працювали Ю. Мальований,

О. Почтар, М. Скварок, Т. Яценко. Однак над питанням впровадження спецсемінару в освітній процес професійно-педагогічної підготовки майбутніх інженерів-педагогів харчового профілю, а саме формування санітарно-гігієнічної компетентності не було приділено належної уваги.

Мета статті полягає в обґрунтуванні, розробці спецсемінару для формування санітарно-гігієнічної компетентності в майбутніх інженерів-педагогів харчового профілю в закладах вищої освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. Основним завданням будь-якого семінару є створення позитивного середовища для структурування, закріплення та поглиблення отриманої інформації, яку учасник освітнього процесу здобув під час опрацювання навчально-методичної літератури або під час лекційних занять. Використання типових видів семінарів, які насичені інтерактивними та інноваційними методами передбачають суттєвий потенціал для рішення освітніх завдань, але даний підхід викликає ряд дискусій. Особливо це стосується освітнього процесу з підготовки майбутніх інженерів-педагогів харчового профілю, де поєднується педагогічна та технічна освіта, тому на викладачів покладається велика відповідальність по формуванню в студентів мотивації до усвідомлення власного набутого досвіду з наступним професійним розвитком [2, с. 116]. Враховуючи дану проблему, тут стає слушна думка науковців С. Грищенко, Е. Карпової та Л. Пермілової, які пропонують впроваджувати в освітній процес закладів вищої освіти більш ефективних форм організації навчання.

На нашу думку, особливо набуває актуальності впровадження в освітній процес з підготовки інженерів-педагогів харчового профілю в закладах вищої освіти тематичного

спецсеінару [4, с. 136], що дозволить удосконалити освітній процес з переформатуванням його для ефективного розвитку особистості з творчим мисленням для формування санітарно-гігієнічної культури в майбутнього інженера-педагога харчового профілю.

Мотивом до формування професійної санітарно-гігієнічної компетентності в майбутнього інженера-педагога харчового профілю під час професійно-педагогічної підготовки стало визначення змісту даної підготовки з відповідним отриманням фахових санітарно-гігієнічних знань, санітарно-гігієнічних умінь і санітарно-гігієнічних навичок, санітарно-гігієнічних функцій, що має своє відображення в освітньо-кваліфікаційній характеристиці. Сформована проблема спонукала до створення спецсеінару «Санітарно-гігієнічна компетентність інженера-педагога харчового профілю» з відповідним наповненням та обґрунтуванням умов проведення.

Основні задання спецсеінару полягали в наступному: сформувати в майбутнього інженера-педагога харчового профілю професійну санітарно-гігієнічну компетентність, що стане запорукою реалізування санітарно-гігієнічного виховання та профілактичну роботу, здоровий спосіб життя в учнів закладів професійно-технічної освіти в межах професійної діяльності майбутнього інженера-педагога. Для досягнення поставленої мети необхідно подолати наступні етапи: усвідомлення проблеми здоров'я, що є вагомим результатом у досягненні мети впровадження санітарно-гігієнічного виховання та профілактичної роботи, здорового способу життя. Важливо, щоб майбутній інженер-педагог харчового профілю зрозумів актуальність проблеми збереження здоров'я в молоді закладів професійно-технічної освіти, важливість окремих її складників, фактори ризику для здоров'я. Усвідомлення проблеми спонукає майбутнього інженера-педагога шукати варіанти вирішення цієї проблеми. Рівень усвідомлення проблеми обґрунтовується набором соціологічних індикаторів.

Засвоєння знань. Важливим спонукальним фактором вирішення проблем, пов'язаних із здоров'ям, є наявність необхідних знань, які дають змогу іншій людині бути здоровою. Причому велике значення має не стільки знання про важливість здорової поведінки, скільки інформація про шкоду небажаної поведінки, шкідливих звичок. Зміна обсягу набутих знань визначається за допомогою тестування до початку і після закінчення освітнього курсу.

Знання можуть впливати або не впливати на поведінку інженера-педагога. Іншими словами, знання є необхідним, але не достатнім фактором у визначенні подальшої реалізації ідей санітарно-гігієнічного виховання, профілактичної роботи та здорового способу життя у професійній діяльності інженера-педагога.

Формування мотиваційно-ціннісного ставлення студента до проблеми санітарно-гігієнічного виховання, профілактичної роботи та пропаганди здорового способу життя у професійній діяльності. Цей процес може впливати на самостійний пошук інформації щодо впровадження серед учнів закладів професійно-технічної освіти і на зміну особистого ставлення до власного здоров'я. Готовність до дії – це віра інженера-педагога у здатність змінювати ставлення людей до власного здоров'я у позитивний бік. Зміна готовності визначається проведенням вхідних та вихідних анкетних опитувань.

Формування вмінь. Головним завданням на даному етапі є чітко спланована і розроблена програма дій, спрямована на закріплення вивченого матеріалу інженером-педагогом і формування готовності до реалізації на практиці.

Програма спецсеінару охоплювала 60 годн, з них 48 годин (24 лекційних, 24 практичних) аудиторної роботи і 12 години самостійної та індивідуальної роботи студентів. Структура спецсеінару передбачає один модуль та три змістових модулі з визначеними темами.

Так, у першому змістовому модулі «Теоретичні основи створення безпечних навчально-виробничих умов закладів професійно-технічної освіти» визначено такі теми: «Організація роботи з охорони праці в закладах професійно-технічної освіти»; «Планування та виконання заходів з безпеки праці в закладах професійно-технічної освіти»; «Теоретичні основи формування здоров'язбержувального середовища закладів професійно-технічної освіти»; «Створення безпечних умов праці в навчальних аудиторіях, кабінетах та лабораторіях закладів професійно-технічної освіти». У другому змістовому модулі «Фактори що забезпечують безпечні навчально-виробничі умови в закладах професійно-технічної освіти» висвітлено такі теми: «Характеристика параметрів виробничої санітарії»; «Основні питання безпеки навчально-виробничого процесу в закладах професійно-технічної освіти»; «Основи фізіології, гігієни праці та виробничої санітарії. Загальні положення»; «Особливості організації розумової та фізичної діяльності молоді в закладах

професійно-технічної освіти». У третьому змістовому модулі «Формування санітарно-гігієнічної культури в навчально-виробничому процесі закладів професійно-технічної освіти» висвітлено такі теми: «Історичні передумови формування санітарно-гігієнічної культури з теоретичним обґрунтуванням її компонентів»; «Теоретичні основи створення позитивного здоров'язбережувального середовища в закладах професійно-технічної освіти завдяки формуванню в учнів санітарно-гігієнічної культури»; «Застосування педагогічних методів для стійкого формування санітарно-гігієнічної культури в учнів закладів професійно-технічної освіти та їх батьків (або тих хто їх замінює)»; «Моніторинг сформованої санітарно-гігієнічної культури в учнів закладів професійно-технічної освіти».

Освоєння лекційного курсу з проведення практичних занять передбачало позитивний розвиток розумової діяльності студентів з формуванням стійкого інтересу до освоєння своєї професії, цілеспрямованого та наполегливого виконання поставлених завдань з формуванням відповідних професійних якостей та вмінь. Така підготовка передбачає підвищення професійного рівня готовності майбутнього інженера-педагога харчового профілю до формування санітарно-гігієнічної культури в учнів закладів професійно-технічної освіти. Підготовка до самостійної та індивідуально-творчої роботи студентів, що була невід'ємною частиною професійної підготовки майбутнього інженера-педагога, що передбачало розширення кола уявлень та знань щодо роботи з учнями закладів професійно-технічної освіти в процесі їхньої санітарно-гігієнічної підготовки.

З метою забезпечення логічності з послідовністю висвітлення навчального матеріалу під час лекційних занять відбувались практичні заняття. Для наведення прикладу застосуємо семінар-диспут на тему «Формування санітарно-гігієнічної компетентності проблеми та шляхи вирішення». Мета семінару-диспуту передбачає організацію навчального процесу схожого на науково-практичну конференцію, під час якої здійснилося обговорення проблеми формування санітарно-гігієнічної компетентності. Під час проведення семінару-диспуту майбутні інженери-педагоги висловлювали свої думки та погляди на вирішення даної проблеми.

Дана методика стала запорукою створення відчуття, що майбутній інженер-педагог став учасником науково-практичної конференції, що створило можливість висвітлити наукові здобутки у режимі

реального часу. Колективне обговорення на семінарському занятті створило можливість підвищити рівень розуміння теоретичного матеріалу, що забезпечив високу мотивацію учасників до особистого сприйняття. Також це посприяло збереженню у пам'яті інформації на довгий час. Результат мав форму невимушеного обговорення проблем по вдосконаленню професійних та особистих якостей з поглибленням та розширенням кругозору.

Практичні заняття, що були передбачені програмою спецсемінару, проводилися з методами інтерактивного навчання. Для кращого розуміння здійснимо висвітлення одного з практичних занять «Створенням сприятливого санітарно-гігієнічного середовища для ефективного формування санітарно-гігієнічної культури в учнів закладів професійно-технічної освіти».

Заняття проводилося із застосуванням інтерактивного методу «Групові дискусії». Даний інтерактивний метод передбачає роботу в групах, що мають різні погляди на вирішення поставленої проблеми. Викладач подає в кожному із груп теми для обговорення. В першу групу поступила проблема «Негативні фактори, що впливають на зменшення рівня здоров'я учнів закладів професійно-технічної освіти», а в іншу групу – проблема «Шляхи підвищення зацікавленості молоді закладів професійно-технічної освіти до збереження власного здоров'я». Кожна із груп здійснила обговорення поставленої проблеми після чого під контролем викладача кожна з груп здійснила презентацію вирішення поставленої проблеми. Презентація відбувається таким чином, щоб кожний учасник із груп в повній мірі ознайомився із поглядами та аргументами вирішення поставлених проблем.

По закінченню впровадження спецсемінару «Санітарно-гігієнічна компетентність інженера-педагога харчового профілю» перед проходженням педагогічної практики майбутні інженери-педагоги харчового профілю були учасниками проведеного підсумкового круглого столу. Проведення круглого столу відбувалося з дотриманням проблемної тематики та із застосуванням мультимедійного супроводу. Майбутні інженери-педагоги для участі підготували доповіді, виступи та відеофрагменти інженерно-педагогічної діяльності в харчовій галузі. Такий підхід підвищив рівень мотивації студентів до поставлених проблем та дав можливість візуально сприйняти всю специфіку сучасної праці інженера-педагога харчового профілю в ЗПТО.

Під час проведення «круглого столу»

здійснилося обговорення, дискусії, з пошуком різних методів та шляхів вирішення поставлених проблем. Під час обговорення були відкинуті хибні переконання із стереотипами у прояві певних педагогічних явищ і процесів, що стало запорукою рефлексивного аналізу із зворотнім зв'язком кожного учасника.

Для здійснення активізації мислення з формуванням творчої позиції майбутнього інженера-педагога харчового профілю програмою спецсемінару передбачається завдання для самостійної та індивідуально-дослідницької роботи. Дана робота направлена на самостійне вивчення теоретичного матеріалу з наступним усвідомленням, узагальненням, закріпленням та практичним застосуванням вказаних знань у професійній діяльності.

На підсумковому етапі впровадження спецсемінару майбутні інженери-педагоги харчового профілю пройшли етап оцінювання рівня їх отриманих теоретичних знань та набутих практичних умінь під час проведення анкетування та проходження тестувань.

Результати перевірки продемонстрували позитивну динаміку, а саме більшість майбутніх інженерів-педагогів показали високий рівень засвоєння теоретичного та практичного матеріалу спецсемінару «Санітарно-гігієнічна компетентність інженера-педагога харчового профілю», що підтвердило логіку впровадження компетентісно-зорієнтованого етапу експериментальної моделі професійної підготовки майбутнього інженера-педагога харчового профілю до формування санітарно-гігієнічної культури в учнів закладів професійно-технічної освіти.

Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку. Впровадження в професійно-педагогічний процес закладів вищої освіти спецсемінару дозволило підняти рівень теоретичних знань з процесу формування санітарно-гігієнічної культури в учнів закладів професійно-технічної освіти; здійснено подачу інформації майбутньому інженеру-педагогу про професійно-педагогічну діяльність інженера-педагога з учнями в середовищі закладів професійно-технічної освіти; здійснення мотивації з особистісною орієнтацією на створення сприятливих умов для взаємної роботи інженера-педагога та батьків з метою створення позитивного санітарно-гігієнічного середовища; формування стійкого інтересу до професійно-педагогічної роботи з учнями закладів професійно-технічної освіти в санітарно-гігієнічному напрямку.

Перспектива подальшої розвідки будуть

спрямовані на конкретизації змісту складових підсистем системи формування санітарно-гігієнічної культури в майбутніх інженерів-педагогів харчового профіля.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Грищенко С. М. Формування професійної спрямованості навчального процесу та оцінка якості підготовки майбутнього інженера / С. М. Грищенко // Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет ім. Г. Сковороди». Додаток 1 до Вип. 27. Т. VII (40) : Тематичний випуск «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору». К. : Гнозис, 2012. С. 589–597.

2. Джантіміров А. Ю. Багаторівнева підготовка інженерно-педагогічних кадрів для професійно-технічних навчальних закладів: Дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. н К., 2007. н 255 с.

3. Коваленко О. Е., Брюханова Н. О., Мельниченко О. О. Концепція професійно-педагогічної підготовки студентів інженерно-педагогічних спеціальностей // Проблеми інженерно-педагогічної освіти: Зб. наук. пр. н X. : УИПА, 2005. н № 10. н С. 7–21.

4. Пермінова Л. А. Педагогічні технології у вищій школі : [навчальний посібник] / Л. А. Пермінова. Херсон : Айлант, 2011. 136 с.

REFERENCES

1. Hryshchenko, S. M. (2012). *Formuvannya profesiyanoi spryamovanosti navchal'noho protsesu ta otsinka yakosti pidhotovky maybutn'oho inzhenera*. [Institutio processus educational professio orientatio ex parte volentis, et fabrum qualis est educatio futurae]. Kiyv.

2. Dzhantimirov, A. Yu. (2007). *Bahatorivneva pidhotovka inzhenerno-pedahohichnykh kadriv dlya profesiyno-tekhnichnykh navchal'nykh zakladiv*. [Variis enim engineering disciplina scholarum virgam Multilevel et paedagogica]. Kiyv.

3. Kovalenko, O. E., Briukhanova, N. O., Melnychenko, O. O. (2005). *Kontseptsiya profesiyno-pedahohichnoyi pidhotovky studentiv inzhenerno-pedahohichnykh spetsial'nostey*. [The concept of professional and pedagogical training of students of engineering and pedagogical specialties]. Kharkiv.

4. Perminova, L. A. (2011). *Pedahohichni tekhnologii u vyshchii shkoli*. [Pedagogical technologies in high school]. Kherson.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ЛЮЛЬЧЕНКО Вячеслав Григорович – викладач кафедри техніко-технологічних дисциплін, охорони праці та безпеки життєдіяльності Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Наукові інтереси: підготовка інженера-педагога харчової галузі.

СУСЛО Ларіса Вікторівна – старший викладач кафедри техніко-технологічних дисциплін, охорони праці та безпеки життєдіяльності Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Наукові інтереси: підготовка фахівців в галузі охорони праці.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

LYULCHENKO Vyacheslav Grigorovich – Professor of the Department of Techno-Technological Disciplines, Labor Protection and Safety of Life of the

Pavlov Tychyna Uman State Pedagogical University name of Pavlo Tychyna.

Circle of scientific interests: training the engineer-pedagogue of food profile

SUSLO Larysa Vyktorovna – Professor of the Department of Techno-Technological Disciplines, Labor Protection and Safety of Life of the Pavlov Tychyna Uman State Pedagogical University name of Pavlo Tychyna.

Circle of scientific interests: training of specialists in the field of labor protection.

Стаття надійшла до редакції 27.04.2021 р.

УДК 378.2:373.2:37.011.3-051:167.7+314.151.3-054.73

DOI: 10.36550/2415-7988-2021-1-196-209-214

НЕЗАМАЙ Мар'яна Ігорівна – аспірант кафедри теорії та методики дошкільної і спеціальної освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника
 ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3358-3372>
 e-mail: mariana020193@gmail.com

МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ДО ПЕДАГОГІЧНОЇ ВЗАЄМОДІЇ З ДІТЬМИ З ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ СІМЕЙ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Підготовка майбутніх вихователів ЗДО до педагогічної взаємодії з внутрішньо переміщеними дітьми постає актуальною проблемою сьогодення. Адже, військові дії у східних областях України зумовили негативний вплив на розвиток дітей дошкільного віку (з'явилась тривожність, напруженість, невпевненість, стомленість від нестабільності, а, інколи, й жорстокість). Отже, вони потребують особливої уваги фахівців дошкільного профілю, перед якими постають наступні завдання: допомога внутрішньо переміщеним сім'ям у вирішенні проблем; створення сприятливого середовища для соціальної адаптації та всебічного розвитку особистості; задоволення соціокультурних потреб та інтересів дітей у різних видах діяльності.

Втім, як підкреслює Я. Андрієвська, гармонійна взаємодія дошкільних закладів із сім'єю постає підґрунтям подальшого життя дитини, її вихід на нові рівні соціальної діяльності, розкриття потенціалу [8, с. 133].

Вирішення означеної проблеми убачаємо у практичному втіленні методу моделювання, який сприяв цілісному розгляду системи формування фахівців, покращив рівень і якість підготовки майбутніх вихователів ЗДО до роботи з сім'ями дітей ВПО.

Аналіз останніх досліджень і

публікацій. Проблема професійної підготовки фахівців у галузі дошкільної освіти розкрита у працях таких дослідників, як Г. Беленька, А. Богуш, Т. Жаровцева, І. Луценко, Н. Ковалевська, Ю. Косенко. Однак, в організації фахової підготовки майбутніх вихователів є напрями, які потребують детальнішого наукового висвітлення, зокрема, забезпечення професійної готовності майбутніх фахівців ЗДО до педагогічної взаємодії з дітьми з внутрішньо переміщених сімей.

Мета статті – проаналізувати модель формування готовності майбутніх вихователів ЗДО до педагогічної взаємодії з дітьми з внутрішньо переміщених сімей.

Виклад основного матеріалу дослідження. Запропонована нами модель поєднує наступні блоки: цільовий (передбачає правильне визначення вектору підготовки майбутніх вихователів ЗДО до роботи з дітьми); теоретико-методологічний (орієнтує на принципи і методологічні підходи); змістово-технологічний (забезпечує формування готовності майбутнього вихователя через систему інтегративних знань у ЗВО; орієнтує на володіння змістом освіти через систему методів, прийомів та засобів); та діагностико-результативний (дозволяє перевірити припущення та проаналізувати результати дослідження). Їх об'єднуючою